

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Світлана Кравець,

кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник лабораторії
зарубіжних систем професійної освіти і навчання,
докторантка Інституту професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-8878-6241>

Анотація. Пріоритетом розвитку професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний та повоєнний періоди є збереження та примноження людського капіталу задля відновлення економіки держави. Проаналізовано проблемні аспекти ефективного розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти: відсутність злагодженої системи взаємодії державних і недержавних суб'єктів; недосконалість законодавства; низька мотивація партнерів до інвестування в розвиток професійної (професійно-технічної) освіти та ін. Визначено перспективи розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти: створення сучасної нормативно-правової бази; впровадження мотиваційних механізмів інвестування недержавних суб'єктів в розвиток професійної (професійно-технічної) освіти; запровадження глобальних інвестиційних освітніх проєктів; створення інноваційних закладів професійної освіти для забезпечення навчання упродовж життя та ін.

Ключові слова: професійна (професійно-технічна) освіта, державно-приватне партнерство, людський капітал.

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE SPHERE OF VOCATIONAL EDUCATION FOR RECOVERY OF THE ECONOMY OF UKRAINE

Svitlana Kravets,

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher,
Senior Research Officer of the Laboratory of
Foreign Systems of Vocational Education and Training,
Doctorate Student of the Institute of Vocational Education of the NAES of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

Abstract. The priority for the development of vocational (vocational and technical) education in the wartime and post war periods is to preserve and increase human capital to restore the state's economy. The article analyses the problematic aspects of the effective development of public-private partnerships in the field of vocational (vocational and technical) education: the lack of a coordinated system of interaction between state and non-state parties; imperfect legislation; low motivation of partners to invest in the development of vocational

(vocational and technical) education, etc. Prospects for the development of public-private partnerships in the field of vocational education and training are identified: creation of a modern regulatory framework; introduction of motivational mechanisms for non-state parties to invest in the development vocational (vocational and technical) education; introduction of global investment educational projects; creation of innovative vocational education institutions to ensure lifelong learning, etc.

Keywords: vocational (vocational and technical) education, public-private partnership, human capital.

Пріоритети розвитку професійної освіти у воєнний та повоєнний періоди визначаються потребами щодо збереження та примноження людського капіталу для відновлення економіки держави та підтримки її конкурентоспроможності на національному та міжнародному ринках. Економічна відбудова України сьогодні потребує великої кількості кваліфікованих робітників, водночас зростає і попит переселенців та безробітних на опанування новими професіями (повними, частковими) кваліфікаціями та мікрокваліфікаціями. За даними дослідження Світового банку «Навички для сучасної України», майже 70% відсотків підприємств стверджують, що випускники закладів загальної середньої, вищої та професійної (професійно-технічної) освіти не володіють практичними навичками або сучасними знаннями, і понад 58% відзначили невідповідність сформованих навичок випускників потребам роботодавців (Верховна Рада України, 2021).

Вирішення цих проблем не може бути одностороннім завданням тільки закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які в умовах війни мають високу відповідальність щодо: набору абітурієнтів і збереження контингенту в умовах міграції молоді; збереження і примноження кадрового складу педагогічних працівників за обставин низького рівня оплати праці та плинності кадрів; пошуку нових можливостей для покращення матеріально-технічної бази та створення комфортних умов для якісної професійної підготовки здобувачів освіти в умовах невизначеності (карантинні обмеження, воєнний стан, повітряні тривоги, а найскладніше – зруйнована окупантами інфраструктура закладу). Окрім того, заклади професійної (професійно-технічної) освіти є активними учасниками волонтерської роботи – підтримують Збройні сили України, організують умови для безпечного перебування переселенців, сприяють їхньому короткостроковому перенавчанню та працевлаштуванню, не залишаються осторонь жодної корисної ініціативи, реалізують інноваційні проекти тощо.

Функціонування закладів професійної (професійно-технічної) освіти та якісна підготовка випускників для відновлення потреб економіки залежить і від темпів децентралізації системи управління професійною (професійно-технічною) освітою, в основі якої – питання про передачу майна закладів професійної (професійно-технічної) освіти із державної в комунальну власність із забезпеченням повного фінансування розвитку їх інфраструктури з місцевих бюджетів. В умовах обмежених фінансових ресурсів, а ще й у час

війни, це питання вирішується повільно й супроводжується процесами оптимізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти зокрема тих, які є малокомплектними, здійснюють професійну підготовку робітників для галузей економіки, які зменшили обсяги виробництва в умовах війни, зазнали руйнувань і потребують повного відновлення тощо.

За таких обставин актуалізується значення розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти із формуванням ефективних відносин між державним та приватним сектором, міжнародними організаціями, органами державної влади, органами місцевого самоврядування та ін. Означені виклики у системі професійної освіти не є новими, адже питання посилення уваги держави до поглиблення взаємодії з роботодавцями в побудові більш ефективної системи професійної освіти окреслені у матеріалах «Туринський процес 2018-2020 Україна». Виявлено, що у національній системі професійної освіти відсутня єдина злагоджена система взаємодії державних та недержавних суб'єктів з чітким розподілом окремих функцій та обов'язків; нерозвинені механізми державно-приватного партнерства та публічно-приватного партнерства, цільова політика держави недостатньо направлена на системну підтримку та взаємодію з недержавними суб'єктами; недостатньою є мотивація для більш активної участі обох сторін (Туринський процес, 2020).

Сучасні реформи у системі професійної (професійно-технічної) освіти спрямовані на вирішення цих питань, про що зазначено у Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (Верховна Рада України, 2019) та Плані заходів із її запровадження (Верховна Рада України, 2020). Йдеться про позитивні результати у виконанні реформи щодо державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти та взаємозв'язку з ринком праці через: формування системи професійних кваліфікацій; запровадження механізмів стимулювання роботодавців до участі в освітньому процесі; створення умов для розвитку дуальної форми здобуття освіти; визнання неформальної й інформальної освіти, повних і часткових професійних кваліфікацій; популяризація професійної освіти серед дітей, молоді, дорослих, планування професійного розвитку та кар'єри (Концепція, 2019; Кравець, 2022а).

Однак потреби відновлення економіки України та відбудова інфраструктури держави у воєнний та повоєнний періоди зумовлюють пришвидшення планових реформ, зокрема у збереженні, розвитку та модернізації системи професійної (професійно-технічної) освіти у співпраці з бізнесом задля формування людського капіталу, здатного у відновленні економіки: а) використовувати продуктивні засоби, що вже існують; б) створювати нові ідеї, теорії, засоби та технології; в) обґрунтувати і реалізовувати інноваційні шляхи їх застосування в усіх сферах життєдіяльності людини, соціальних інститутів, різних господарських галузей (Ничкало, 2022).

На основі аналізу нормативно-правових документів, що зумовлюють державно-приватне партнерство у сфері професійної (професійно-технічної) освіти (Кравець, 2022a; 2022b) та практичного досвіду *визначено* перспективи розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України:

- прийняття нового Закону України «Про професійну освіту»;
- створення сучасної нормативно-правової бази щодо розвитку державно-приватного партнерства у сфері освіти, зокрема його дерегуляція та спрощення, регулювання цих відносин у сфері професійної (професійно-технічної) освіти спеціальними законами;

- впровадження мотиваційних механізмів активізації інвестування недержавних суб'єктів в розвиток професійної (професійно-технічної) освіти із чітким встановленням податкових пільг для приватних партнерів та визначенням їх ролі у прийнятті рішень про оптимізацію мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти в регіоні, формування замовлення на підготовку кадрів, оновлення освітніх програм, модернізацію виробничих технологій тощо;

- розроблення механізму залучення додаткових ресурсів для розвитку оновлення інфраструктури закладів професійної (професійно-технічної) освіти з орієнтацією на сучасні технічні й технологічні умови, зокрема створення навчально-практичних центрів;

- заснування спільно з роботодавцями кваліфікаційних центрів, залучення їх до розроблення професійних і державних стандартів з конкретних професій, оновлення змісту освітніх програм;

- запровадження глобальних інвестиційних освітніх проєктів для підвищення ефективності управління у системі П(ПТ)О з наданням широких повноважень закладам професійної (професійно-технічної) освіти та уповноваженим органам, приватним партнерам при укладенні договорів;

- створення незалежних дорадчо-консультативних, консалтингових центрів, освітньо-виробничих кластерів, технопарків, бізнес-інкубаторів, освітніх хабів, корпоративних закладів на основі досвіду функціонування ринково-орієнтованих моделей професійної освіти і навчання, визначальними ознаками яких є: формування замовлення на підготовку кваліфікованих фахівців представниками державних органів управління спільно з роботодавцями відповідно до потреб ринку праці; роботодавці здійснюють вирішальний вплив на визначення вимог до професійних кваліфікацій; професійна підготовка фахівців фінансується компаніями – провайдерами професійної освіти, і її зміст відповідає специфіці виробництва; для здійснення професійної підготовки добираються тренери з виробництва тощо (Радкевич, Бородієнко, & Кравець, 2021);

- створення умов для реалізації повноцінної дуальної форми здобуття освіти з чітким розподілом прав та обов'язків суб'єктів цього процесу та приведення дуальної форми здобуття освіти в Україні у відповідність до критеріїв та вимог європейської практики;

– організація стажування та підвищення кваліфікації викладачів і майстрів виробничого навчання на підприємствах; створення сприятливих умов для проходження здобувачами освіти виробничої практики та працевлаштування;

– організація різних спільних заходів, конкурсів професійної майстерності з метою популяризації професійної (професійно-технічної) освіти, розроблення механізмів надання стипендій і грантів здобувачам освіти та викладачам.

Список посилань

Верховна Рада України. (2019, Червень, 12). *Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року.* № 419-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>.

Кабінет Міністрів України. (2020, Квітень 29). *Про затвердження плану заходів на 2020-2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: розпорядження, № 508-р.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2020-%D1%80#Text>.

Кабінет Міністрів України. (2021, Грудень 9). *Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки: розпорядження, № 1619.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1619-2021-%D1%80#Text>

Кравець, С. (2022). Нормативно-правове забезпечення розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-т

е Кравець, С. (2022, 13 травня). Законодавчі ініціативи розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти. В *Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*, (с. 137-139). Глухівський НПУ ім. О. Довженка. <http://lib.iitta.gov.ua/733149/>

н Ничкало, Н. Г. (2022) Людський капітал у мирний час і в добу російської агресії проти України. *Професійна освіта*, 4, 2-4.

ї Радкевич, В. О., Бородієнко, В. О., & Кравець, С. Г. (2021). *Професійна (професійно-технічна) освіта України в контексті євроінтеграційних процесів (порівняльний аналіз із країнами Європейського Союзу): науково-аналітичні матеріали.* Київ: ТОВ «ТРОПЕА».

с Туринський процес 2018-2020. Україна. (2020). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/mizhnarodna/2020/Mizhnarodni%20proekty%20Uchast%20u%20Turynskomu%20protsesi/Turynskyy%20protses.pdf>

Т
И

Н
У
Р
Е
Р
Л
І
Н